

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ทักษะคิดของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ(Survey Research) มีวัตถุประสงค์ ๒ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาทักษะคิดของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓ ๒) เปรียบเทียบทักษะคิดของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓ จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้ง ๗ ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการดำเนินการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ในการสอน ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ด้านการใช้วิธีการสอน

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ทักษะคิดของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนใน โรงเรียนเขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓ ปรากฏผลดังนี้

๕.๑.๑ ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นครูและนักเรียน มีผลการวิเคราะห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ครู มีข้อมูลปัจจัยพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

๑) เพศ พบว่า ส่วนมากครูเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๖ รองลงมาคือ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๔

๒) อายุ พบว่า ส่วนมากครูมีอายุ ๔๑ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๔ รองลงมาคืออายุ ๒๐ – ๓๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๕ และอายุ ๓๑ – ๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔.๑ ตามลำดับ

๓) การศึกษา พบว่า ส่วนมากครูมีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๕๒ รองลงมา คือ ปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ ๑.๔๘ ตามลำดับ

๒. นักเรียน มีข้อมูลปัจจัยพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

๑) เพศ พบว่า ส่วนมากนักเรียนเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๒ รองลงมา คือ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๘ ตามลำดับ

๒) อายุ พบว่า นักเรียนมีอายุ ต่ำว่า ๒๐ ปี จำนวน ๒๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๓) การศึกษาทางโลก พบว่า ส่วนมากนักเรียนมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๑๔๕ คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๐ รองลงมา คือมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๖ และมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๗๒ คน ตามลำดับ

๔) การศึกษาทางธรรม พบว่า ส่วนมากนักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน ๑๒๑ คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐ รองลงมา คือ ธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน ๑๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๘ และ ธรรมศึกษาตรี จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๖ ตามลำดับ

๕.๑.๒ ข้อมูลทัศนคติของครูที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต ๓

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติของครูที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต ๓ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทัศนคติ ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการเตรียมการสอน ,ด้านการดำเนินการสอน,ด้านการใช้วิธีการสอน,ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ,ด้านการวัดผลและประเมินผลและด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ในการสอน ตามลำดับ

เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พิจารณาตามรายชื่อ มีดังนี้

๑) ด้านบุคลิกภาพ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ปฏิบัติตนน่าเลื่อมใสและศรัทธา เสมอต้นเสมอปลาย,มีจรรยาบรรณเรียบร้อยดีงาม ,เข้าสอนตรงเวลา,มีความรับผิดชอบต่องานที่ การงานเป็นอย่างดีและยิ้มแย้มแจ่มใส รำแรงอยู่เสมอตามลำดับ

๒) ด้านการเตรียมการสอน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ เตรียมความพร้อมใน เนื้อหาสาระที่จะสอน,เตรียมความพร้อมเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียนคำราและเอกสาร,เตรียมความพร้อมในการพัฒนาสื่อให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัยอยู่เสมอ,เตรียมพร้อมด้านสถานที่ในการ จัดการเรียนรู้อะไรก็ตามความพร้อมเกี่ยวกับสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ตามลำดับ

๓) ด้านการดำเนินการสอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาก ไปหาน้อย คือ การมีความแม่นยำใน

เนื้อหาทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ,การนำเข้าสู่บทเรียน โดยการใช้วาจาหรืออุปกรณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์, มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และอธิบายได้ชัดเจนเข้าใจง่าย, มีการตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิด,เลือกใช้วิธีการสอนแบบหลากหลาย ได้เหมาะสมตามลำดับ

๔) ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ แบบทดสอบตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอน,มีการทดสอบความรู้ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ, ข้อสอบเน้นความคิดความเข้าใจอย่างมีเหตุผล, มีการทดสอบวัดความรู้นักเรียน ได้หลากหลายวิธี,มีการประเมินผลก่อนเรียนตามลำดับ

๕) ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ในการสอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาก ไปหาน้อย คือ ใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนตรงกับเนื้อหาบทเรียน,ใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนประกอบการอธิบายเนื้อหา, ใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน, ใช้อุปกรณ์การสอนอย่างคล่องแคล่ว และใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนที่ท้นสร้างขึ้นเอง ตามลำดับ

๖) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาก ไปหาน้อย คือ มีการสอดแทรกข้อคิดคติธรรมเตือนสตินักเรียนอยู่เสมอ,อธิบายเรื่องยากให้กลายเป็นเรื่องง่ายได้,ให้ความสนใจนักเรียนได้ทั่วถึง, ยิ้มแย้มแจ่มใสพูดคุยสนุกสนานตลกขบขันเบิกบานและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานมีชีวิตชีวา ตามลำดับ

๗) ด้านการใช้วิธีการสอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง,กระตุ้นให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาและนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน, มีวิธีการอธิบายเชื่อมโยงความรู้ทางโลกและทางธรรมได้อย่างน่าสนใจ,ให้นักเรียนช่วยสรุปบทเรียนตามความเข้าใจของนักเรียน และมีการทบทวนในเรื่องที่เรียนครั้งที่แล้วตามลำดับ

**๕.๑.๓ ข้อมูลทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓**

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทัศนคติ ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือด้านการเตรียมการสอน,ด้านการดำเนินการสอน,ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ในการสอน,ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน,ด้านการใช้วิธีการสอน,ด้านการวัดผลและประเมินผล ตามลำดับ

เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พิจารณาตามรายชื่อ มีดังนี้

๑) **ด้านบุคลิกภาพ** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย คือ เข้าสอนตรงเวลา, มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำงานเป็นอย่างดี, ปฏิบัติตนน่าเลื่อมใสและศรัทธา เสมอต้นเสมอปลาย, มีจรรยาบรรณเรียบร้อยดีงาม และยิ้มแย้มแจ่มใส ร่าเริงอยู่เสมอ ตามลำดับ

๒) **ด้านการเตรียมการสอน** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย คือ เตรียมความพร้อมในเนื้อหาสาระที่จะสอน,เตรียมความพร้อมเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียนตำราและเอกสาร, เตรียมความพร้อมในการพัฒนาสื่อให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัยอยู่เสมอ ,เตรียมความพร้อมเกี่ยวกับสื่อและวัสดุอุปกรณ์และเตรียมพร้อมด้านสถานที่ในการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

๓) **ด้านการดำเนินการสอน** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย คือ การมีความแม่นยำในเนื้อหาทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง, การนำเข้าสู่บทเรียน โดยการใช้จากหรืออุปกรณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์, มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และอธิบายได้ชัดเจนเข้าใจง่าย, เลือกใช้วิธีการสอนแบบหลากหลาย ได้เหมาะสมและมีการตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดตามลำดับ

๔) **ด้านการวัดผลและประเมินผล** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย คือ แบบทดสอบตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอน,ข้อสอบเน้นความคิดความเข้าใจอย่างมีเหตุผล,มีการทดสอบความรู้ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ, มีการทดสอบวัดความรู้นักเรียน ได้หลากหลายวิธีและมีการประเมินผลก่อนเรียน ตามลำดับ

๕) **ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ในการสอน** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาก ไปหาน้อย คือ ใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน, ใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนประกอบการอธิบายเนื้อหา, ใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนตรงกับเนื้อหาบทเรียน, ใช้อุปกรณ์การสอนอย่างคล่องแคล่ว และใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนที่ท่านสร้างขึ้นเอง ตามลำดับ

๖) **ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาก ไปหาน้อย คือ มีการสอดแทรกข้อคิดคติธรรมเตือนสตินักเรียนอยู่เสมอ, ยิ้มแย้มแจ่มใสพูดคุยสนุกสนานตลกขบขันเบิกบาน, ให้ความสนใจนักเรียนได้ทั่วถึง, สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานมีชีวิตชีวา ,อธิบายเรื่องยากให้กลายเป็นเรื่องง่ายได้ ตามลำดับ

๗) **ด้านการใช้วิธีการสอน** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาก ไปหาน้อย คือ กระตุ้นให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาและนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน, มีวิธีการอธิบายเชื่อมโยงความรู้ทางโลกและทางธรรมได้อย่างน่าสนใจ, เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง, มีการทบทวนในเรื่องที่เรียนครั้งที่แล้ว และให้นักเรียนช่วยสรุปบทเรียนตามความเข้าใจของนักเรียน ตามลำดับ

๕.๑.๔ เปรียบเทียบ ทักษะจิตของครูที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียน เขตชนบุรี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมพมหานคร เขต ๓ จำแนกตามเพศ อายุและการศึกษา ดังนี้

๑) **เพศ** พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบสอบถามที่มีเพศต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุผู้สอนธรรมในโรงเรียนเขตชนบุรี ไม่แตกต่างกัน ทั้ง ๓ ด้าน

๒) **อายุ** พบว่า ครูที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุผู้สอนในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตชนบุรี ไม่แตกต่างกัน

๓) **การศึกษา** พบว่า ครูที่มีการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตชนบุรี ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตชนบุรี ไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๕ เปรียบเทียบ ทักษะคตินักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียน เขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต ๓ จำแนกตามอายุและการศึกษา ดังนี้

๑) เพศ พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี ไม่แตกต่างกัน ทั้ง ๗ ด้าน

๒) การศึกษาทางโลก พบว่า นักเรียนที่มีการศึกษาทางโลกต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จำนวน ๖ ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ในการสอน ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีการสอน ไม่แตกต่างกัน จำนวน ๑ ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอน ซึ่งสอดคล้องสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe) พบว่า มีความแตกต่างกัน จำนวน ๑ คู่ ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีทัศนคติ ต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียน มากกว่า นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๕

๓) การศึกษาทางธรรม พบว่า นักเรียนที่มีการศึกษาทางธรรม ต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียน ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนที่มีการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๖ เปรียบเทียบ ทักษะคติของครูกับนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียน เขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต ๓ ดังนี้

ครูกับนักเรียนมีทัศนคติ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูกับนักเรียน มีทัศนคติ ไม่แตกต่างกัน ๑ ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ไม่แตกต่างกัน ๖ ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอน, ด้านการดำเนินการสอน, ด้านการวัดผลและประเมินผล, ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ในการสอน, ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีการสอน โดยครูมีทัศนคติต่ำกว่านักเรียน ทั้ง ๖ ด้าน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น มีประเด็นที่น่าสนใจ ที่จะนำมาอภิปรายผลเพื่อให้เกิดความชัดเจนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

๑. **ด้านบุคลิกภาพ** พบว่า ทักษะคิดต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ที่เป็นอย่างนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลิกภาพเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระภิกษุที่มีบุคลิกภาพที่ดี ย่อมเป็นที่เลื่อมใสศรัทธา ต่อผู้พบเห็น จึงเป็นเหตุครูและนักเรียนให้ความสำคัญกับด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ พัทธภรณ์ พสุวัต ที่ได้ศึกษา การศึกษาสมรรถภาพความเป็นครูของนักศึกษาฝึกสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่า มีบุคลิกภาพดี คือมีรูปร่างท่าทางดี ใบหน้าสะอาด เสื้อผ้าสะอาด เรียบร้อยสุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ ฟันสะอาด มีอารมณ์ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีกิริยาสุภาพ

๒. **ด้านการเตรียมการสอน** พบว่า ระดับทักษะคิดต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะการเตรียมการสอนเป็นสิ่งสำคัญ ครูและนักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญในด้าน จึงให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สุรินทร์ สรสิริ ที่กล่าวไว้ว่า ครูที่ดีจะต้องการจัดชั้นเรียนดี คือ จัดถูกหลักวิชา มีบรรยากาศดี ถูกสุขลักษณะ อากาศ ถ่ายเทสะดวก และใช้อุปกรณ์ให้เกิดประโยชน์ และยังสอดคล้องกับ ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้อธิบายว่า การเตรียมการสอนและการวางแผนการสอนเป็นการเตรียมโครงการ เพื่อจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กในชั้นเรียนไว้ล่วงหน้า การเรียนการสอนจะดำเนินไม่ได้ผลดีเลย หากเรามองข้ามการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอนไปเสีย

๓. **ด้านการดำเนินการสอน** พบว่า ทักษะคิดต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากดำเนินการสอน เป็นกระบวนการสำคัญ ถ้าหากผู้สอนดำเนินการสอนดี ทำให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนได้มาก ครูและนักเรียนจึงให้ความสำคัญ ด้านการดำเนินการสอน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ เกรียง กิริติกร ที่ได้กล่าวไว้ว่า ครูที่ดีจะต้องมี ๓ เติ้ม คือ สอนเต็มเวลา สอนเต็มหลักสูตร และสอนเต็มความสามารถ และยังสอดคล้องกับ จินตนา จริยานนท์ ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนมัธยม ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยพระสงฆ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความคิดเห็นด้านบุคลิกภาพของครูพระสงฆ์ เนื้อหาวิชาเทคนิคการสอน อยู่ในระดับมากเหมือนกันทั้งหมด

๔. **ด้านการวัดผลและประเมินผล** พบว่า ทักษะคิดต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตชนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะครูและนักเรียน เห็นความสำคัญของการวัดผลและประเมินผล เป็นการทดสอบนักเรียน จึงทำให้ครูและนักเรียนให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ซึ่งในด้านอื่นๆ ก็อยู่ในระดับมากเช่นกัน สอดคล้องกับ พระมหาอดิสร อธิสโร ที่ได้กล่าวถึงหลักการการพัฒนานุคลิกภาพของบุคคลไว้ใน คุณธรรมสำหรับครู ว่า ครูจะต้องมีการประเมินผล (Self Evaluation) หมายถึง การสำรวจตรวจสอบครั้งสุดท้ายหลังจากได้กระทำตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้ หรือตั้งใจไว้แล้ว

๕. **ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ในการสอน** พบว่า ทักษะคิดต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตชนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากว่าพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา ในปัจจุบันยังไม่ค่อยได้ใช้สื่อหรืออุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน จึงทำให้ครูและนักเรียน ต้องการให้พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา นำสื่อและอุปกรณ์ในการสอนมาใช้ให้มากขึ้น จึงให้ความสำคัญทั้งในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ พชราภรณ์ พสุวัต ที่ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง การศึกษาสมรรถภาพความเป็นครูของนักศึกษาฝึกสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่า ครูจะต้องเป็นผู้มีสมรรถภาพในการเตรียมการสอน คือ มีการเตรียมล่วงหน้าเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียน ตำรา เอกสาร และวัสดุอุปกรณ์การสอน รวมทั้งมีการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา

๖. **ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน** พบว่า ทักษะคิดต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตชนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนอยากเรียน สนุกกับการเรียน มีความสุขกับการเรียน ทำให้ครูและนักเรียน ให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สุนน อมรวิวัฒน์ ที่ได้สรุปผลการวิจัยเรื่อง สภาพในปัจจุบันและปัญหาด้านการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา ไว้ว่า บรรยากาศในชั้นเรียนต้องมีลักษณะทางกายภาพที่ อำนวยความสะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างความสนใจใฝ่รู้และศรัทธาต่อการเรียน นอกจากนี้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มนักเรียนและระหว่างครูกับนักเรียน จะช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ได้ดี

๗. **ด้านการใช้วิธีการสอน** พบว่า ทักษะคิดต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตชนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากครูและนักเรียน เห็นว่าการใช้วิธีการสอนที่ดี ที่เหมาะสม จึงจะทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ จึงให้ความสำคัญกับการใช้วิธีการสอนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ มัสโกรฟและเทย์เลอร์ ที่ได้ศึกษาลักษณะครูดีในความคาดหวังของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑,๓๗๕ คน จากเรื่องความสั้น ๆ เรื่องครูดี สรุปได้ ๔ ด้าน คือ มีวิธีการสอนดี รักษาวินัยและปกครองดี บุคลิกภาพดี จัดห้องเรียนและบริหารชั้นเรียนดี

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย ทักษะของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓ มีข้อเสนอแนะเป็นแนวทางในการพัฒนาพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตนบุรี และเพื่อประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเป็นเชิงนโยบาย

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

๑) คณะสงฆ์ ควรมีการจัดอบรมเสริมความรู้ การสอนธรรมศึกษาให้แก่พระภิกษุผู้สอน เพื่อพัฒนาพระภิกษุผู้สอนให้ไปตามทัศนคติ ทั้ง ๗ ด้าน

๒) สถานศึกษาที่มีการเรียนการสอนธรรมศึกษา ควรมีประเมินพระภิกษุผู้สอนว่าไปตามทัศนคติของครูและนักเรียนหรือไม่ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาในโอกาสต่อไป

๓) สถานศึกษาที่ยังไม่มีการจัดให้มีการสอบธรรมศึกษา ควรดำเนินการให้มีขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียน

๔) พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาเอง ควรมีการประเมินตนเองในการทำงานและปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้ไปตามทัศนคติของบุคคลทั่วไป

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจเพื่อประโยชน์ในการทำวิจัยให้สมบูรณ์ในโอกาสต่อไป ดังนี้

๑) ควรทำการวิจัยโดยกำหนดขอบเขตการศึกษาในส่วนของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ให้ครอบคลุมพื้นที่และประชากรที่เป็นตัวแทนของประชากรได้ทั้งหมด

๒) ควรทำการวิจัยเชิงประเมินพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา ว่าเป็นตามทัศนคติหรือไม่ เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา ให้มีคุณภาพต่อไป

๓) ควรทำการวิจัยศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนธรรมศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น